

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1921.

Första kammaren.

Nr 6.

Onsdagen den 2 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Malm* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 37, angående ytterligare uppskov med slutförandet av vissa undersökningsarbeten i Kiirunavaara och Gellivare malmberg;

nr 38, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 39, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 40, angående tilläggspension åt skeppsmättningsöverkontrollören och överinspektören hos kommerskollegium K. O. Larsson; samt

nr 41, angående uppförande av ammunitionsförrådshus m. m. å Stora Fjäderholmen.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att ledamoten av riksdagens första kammare adjunkt *Olof Olsson* till följd av överansträngning är oförmögen att delta i riksdagsarbetet under de närmaste sex veckorna, intygas.

Stockholm den 1 februari 1921.

Fritz Svensson.

Leg. läkare.

Att advokaten herr *Carl Romanus*, som lider av neurastheni, är för en tid av minst en månad oförmögen att delta i riksdagsarbetet, intygas.

Stockholm den 2 februari 1921.

F. Schneider.

Leg. läkare.

Justerades protokollen för den 26, 27, 29 och 31 nästlidne januari.

Anmäldes och bordlades
konstitutionsutskottets memorial:

nr 5, i anledning av första kammarens remiss av motion nr 138 av herr Ekman, Carl Gustaf, m. fl., om åvägabringande av utredning och förslag rörande brännvinsförsäljningsbolagens befriande från kommunal skattskyldighet;

nr 6, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 64 av herr Hage, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av en kommunal objektskatt;

nr 7, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 99 av herr Gustafson i Stockholm, om ändringar i förordningen om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar; samt

nr 8, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 174 av herr Erlansson, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om sådan förändring i förordningen om den s. k. nöjesskatten, att densamma till viss del bliver statsskatt; ävensom

statsutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anvisande av medel å tilläggsstat för år 1921 till anskaffning av flygmateriel för armén och marinen; samt

nr 16, i anledning av väckt motion om understöd till ryske undersåten Alexander Sibiriakoff.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtande nr 6, andra lagutskottets utlåtande nr 1 och jordbruksutskottets utlåtande nr 5.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande å 1921 års tilläggsstat under fjärde huvudtiteln av anslag till försök med s. k. tekniska hjälpmedel;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande å 1921 års tilläggsstat under fjärde huvudtiteln av anslag till anskaffning av s. k. tekniska hjälpmedel m. m.;

nr 13, i anledning av gjorda framställningar rörande provisoriskt avlöningstillägg åt viss personal i Boden; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande å

1921 års tilläggsstat under fjärde huvudtiteln av anslag till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till mathållning.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans fordran på grund av lån ur odlingslånefonden för torrläggning av vattensjuka ägor inom Nordanåker m. fl. fastigheter i Västernorrlands län.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades av dessa nr 37 och 44 till statsutskottet samt nr 40 till bankoutskottet, varemot de båda övriga, nr 38 och 39, nu på begäran bordlades.

Herr *Berge* väckte en motion, nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 42 angående höjning av tullen å kaffe.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2,21 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 4 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr t a l m a n n e n yttrade: Mina herrar! Då jag nu för första gången intager denna plats såsom av kammaren vald talman, ber jag endast att få uttrycka den vördsamma förhoppningen, att kammaren ville visa sin förtroendemans samma vänskap, varmed kammaren under många år och i så rikt mått hedrat K o n u n g e n s.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Ledamoten av riksdagens första kammare, godsägaren *Axel von Sneidern*, lider av luftrörskatarr och är tillsvidare urståndsatt att delta i riksdagsarbetet, vilket härmed intygas.

Stockholm den 2 februari 1921.

S. E. Krikortz.
Leg. läkare.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 38, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; och

nr 39, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 5, i anledning av första kammarens remiss av motion nr 138 av herr Ekman, Carl Gustaf, m. fl., om åvägabringande av utredning och förslag rörande brännvinsförsäljningsbolagens befriande från kommunal skattskyldighet.

Detta memorial lydte sålunda:

"Till konstitutionsutskottet har första kammaren hänvisat en därstädes av herr Ekman, Carl Gustaf, m. fl., väckt motion, nr 138, vari hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning och till nästa riksdag framlägga förslag om att bolag som enligt bestämmelserna i par. 17, 18 och

19 i kungl. förordningen av den 14 juni 1917 uteslutande har till ändamål att idka handel med rusdrycker må befrias från kommunal skattskyldighet'.

Enär det i motionen framlagda förslaget enligt utskottets mening icke faller inom omfånget för konstitutionsutskottets i § 38 riksdagsordningen angivna verksamhet, föranlättes utskottet att till första kammaren återlämna ifrågavarande motion, vilket utskottet får för riksdagen anmäla."

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Herr förste vice talmannen: Herr Carl Gustaf Ekman har väckt en motion, däri hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning och till nästa riksdag framlägga förslag om att bolag som enligt bestämmelserna i par. 17, 18 och 19 i kungl. förordningen av den 14 juni 1917 uteslutande har till ändamål att idka handel med rusdrycker må befrias från kommunal skattskyldighet. Denna motion har blivit återlämnad från konstitutionsutskottet.

Enligt § 38, andra momentet, riksdagsordningen skall konstitutionsutskottet meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande af, bland andra, kommunallagarna.

I andra stycket av § 57 i förordningarna av den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad och om kommunalstyrelse på landet, vilken paragraf angiver, vilka som äro skyldiga att betala skatt för bestridande av utgifterna för kommunens gemensamma behov, står, med den lydelse stadgandet har i den förstnämnda förordningen: "Enahanda skyldighet att till kommunens gemensamma utgifter bidra, som ovan är stadgad, åligger jämväl bolag."

På grund av dessa bestämmelser och i enlighet med talmanskonferensens uppfattning får jag hemställa, att kammaren behagade återremittera till konstitutionsutskottet den av herr Ekman väckta motionen.

Herr Reuterskiöld: Herr greve och talman! Då konstitutionsutskottet beslöt att återlämna denna motion till första kammaren, liksom tre andra från andra kammaren till utskottet överlämnade motioner, var det i den övertygelsen, att dessa motioner icke avhandla kommunallag. Herr förste vice talmannen har nu åberopat § 57 i kommunalstyrelseförordningen, där det talas om skattskyldigheten i kommunen och säges, att "enahanda skyldighet åligger bolag". Jag tillåter mig då först och främst anmärka, att bolag på detta ställe helt enkelt innebär detsamma som juridisk person i motsättning till vad i första stycket talas om fysiska, vanliga personer. Det är sålunda icke rätta platsen att i denna punkt rycka in några undantag med avseende på det ena eller andra slaget av bolag. Till yttermera visso tillåter jag mig i detta sammanhang erinra om att när § 60 i kommunalstyrelseförordningen för landet stadgar: "Där i lag eller allmän författning stad-

Om åter-
lämnande
från konsti-
tutionsut-
skottet av en
dit remitte-
rad motion.
(Forts.)

gat är, att kommunalutskyld endast från vissa av de i § 57 omförmälda beskattningsföremål skall utgå eller att för deltagande i sådan utskyld andra grunder skola följas" etc., betyder denna hänvisning, att undantag från eller andra grunder för kommunal skattskyldighet icke behöva vara givna i kommunallag utan i särskilda författningar vare sig bevillningsförordningen eller rusdrycksförsäljningsförordningen eller vilken annan förordning det vara må.

Då det gäller att avgöra, om här är en kommunallag eller icke, måste man först och främst göra klart för sig, vad man menar med kommunallag. Därvid tillåter jag mig påpeka, att när § 57 regeringsformen säger: "*Huruledes särskilda menigheter må för egna behov sig beskatta, bestämmes genom kommunallagarna, vilka av Konungen och riksdagen gemensamt stiftas*", är därmed ingalunda sagt, att kommunallagarna framför allt ha till uppgift att reglera den kommunala skattskyldigheten, utan det säges alldeles tvärtom, att i kommunallagarna, vilkas uppgift här lämnas obestämd, skola införas *även* bestämmelser om allmän kommunal skattskyldighet. Då blir frågan, vad det är som konstituerar denna och vilken skattskyldighet det är fråga om. Därvidlag skulle jag vilja framhålla, att det icke är fråga om vilken skattskyldighet som helst. En kommun kan ha rätt att pålägga hundskatt och har att använda hundskatten för vissa av kommunen bestämda behov. Men behoven komma där så att säga efter beslutet om hundskattens påläggande. Det är icke en kommunalutskyld, ehuru man kan kalla det för en kommunal skatt. Den har icke alls med frågan om den kommunala allmänna skattskyldigheten att göra och bestämmelserna därom hava icke alls karaktären av kommunallag. När det är fråga om kommunalutskylder eller kommunalskatter gäller det den uttaxering, som är nödvändig för att fylla behoven, då inga andra inkomster finnas för att täcka utgifterna. Detta framgår också mycket klart av förordningen om kommunalstyrelse på landet, där det i § 5 heter: "*Vad kommunen samfällt tillhör, i fastighet, rörligt kapital eller inkomstgivande rättighet, ävensom medel, vilka staten kan hava åt kommunen beviljat*, skall, där ej annorlunda stadgat är, anses såsom tillgång till betäckande av kommunens gemensamma utgifter och förvaltas på sätt här nedan säges. Till bestridande av utgifter, som *utöver* de i mom. 1 av denna paragraf omförmälda tillgångar kunna till kommunens gemensamma gagn eller för särskilda dess behov *erfordras*, äro, efter därom i laga ordning fattat beslut, kommunens medlemmar underkastade beskattning." Den fyllnadssumma, som behövs för att täcka de utgifter, vilka icke kunna täckas av andra inkomster, skall således anskaffas genom uttaxering. Detta är kommunalutskylder, det är den egentliga kommunalskatten. Om någonting annat är det icke kommunallagarna skola stadga. Då frågas: böra kommunallagarna innehålla alla bestämmelser angående sådan kommunalbeskattning? Nej, det är alldeles uppenbart, att det är meningen, att allenast bestämmelser om sättet för besluts fattande angående uttaxering och de allmänna grunderna för ut-

taxeringen skola intagas i kommunallagarna, såsom de ju nu stå i dessa. Men den närmare tekniska utformningen av kommunalskatterna, vare sig sådana påläggas genom kommunala beslut eller genom lagstiftning, regleras genom en skattelagstiftning, som sakligt sett ovillkorligt hör icke under kommunallag utan under beskattningslagstiftning.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Jag kan för min del icke finna annat än att konstitutionsutskottet icke har med alla kommunala rättsnormer att göra utan blott med sådana som tillhöra egentlig, verklig kommunallag, d. v. s. lag som reglerar kommunens beslutande organs sammansättning, bildande, kompetens, verksamhetsformer och vad därmed sammanhänger ävensom grunderna för beskattningsmaktens utövning inom kommunen, och det är endast sådana frågor, som kunna gå till konstitutionsutskottet.

Man kan då fråga, till vilket utskott skola andra frågor rörande den kommunala beskattningen gå? Ja, man kan icke med grundlagen i handen utan vidare säga, att de skola gå till bevillningsutskottet, ty grundlagen är ju i detta fall ytterst kortfattad och mycket restriktiv. Men liksom på så många andra områden i vår svenska rätt har det här utbildats en fast och säker praxis, att bevillningsutskottet behandlar en hel del frågor, som ingalunda äro sådana, att de i och för sig falla under bevillningsutskottet. Jag erinrar särskilt om sådana författningar, som röra viss verksamhet, vilken är föremål för beskattning, t. ex. rusdryckshanteringen. Hela författningen hör i dylikt fall under bevillningsutskottets handläggning, icke omedelbart med stöd av grundlagen utan genom en utbildad praxis. Det synes nu vara ganska rimligt att fullfölja denna utveckling därhän, att bevillningsutskottet får sådana frågor, som äro verkliga skattefrågor, där det alltså icke gäller de allmänna grunderna för den kommunala beskattningen utan endast särskilda undantag eller dylikt. Dessutom visar stadgandet i regeringsformens § 73, att även beslut om pålagor av annan natur än bevillning skola beredas och fattas i samma ordning som bevillningsfrågor.

Herr Ekmans motion innebär nu, såvitt jag kan förstå, att vissa bolag skola undantagas från att påföras kommunalskatt efter de allmänna grunder, varom kommunallagarna stadga, men orsaken till att dessa bolag skola undantagas, är icke en allmän kommunalrättslig grund utan en speciell grund: det är en nykterhetspolitisk grund. Under sådana förhållanden synes det mig, som om ärendet icke alls hörde hemma i konstitutionsutskottet utan i bevillningsutskottet eller i tillfälligt utskott. Sakligt sett är det riktigast att lämna motionen till bevillningsutskottet, som sedan må, om så erfordras, föreslå konstitutionsutskottet att bilda ett sammansatt konstitutions- och bevillningsutskott, vilket jag tror icke möter några hinder från konstitutionsutskottets sida, försåvitt i denna motion kunna anses berörda även de allmänna grunderna för den kommunala beskattningen. Om så är fallet, kunde man ju invända, att då kan den lika väl gå till konstitutionsutskottet och konstitutionsutskottet inbjuda bevillningsutskottet till ett sammansatt utskott. Ja, naturligtvis kan man göra

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion. (Forts.)

det, men följderna av en hänvisning av denna motion till konstitutionsutskottet blir, att konstitutionsutskottet får en sådan arbetsbörda och så mycket förslag av varjehanda natur, som det icke gärna kan vara meningen, att konstitutionsutskottet skall hava. Skall man föra denna fråga till konstitutionsutskottet och jämväl i övrigt tillämpa samma grund, kan jag icke än att hela fattigvårdslagstiftningen, hälsovårdslagstiftningen och en hel mängd andra frågor också skola gå till konstitutionsutskottet såsom varande av påstådd kommunallags natur.

Till sist skulle jag vilja med avseende på begreppet kommunallag säga, att vill man få ett riktigare grepp om detta, bör man gå ut ifrån, att våra kommunallagar äro så att säga den rätt, som nu har gjorts gemensam för alla kommuner från att förut hava stadgats partikulärt för olika kommuner, speciellt städerna. Genom Kungl. Maj:ts resolutioner på städernas besvär skapades före 1865 städernas särskilda kommunala rätt. Man sökte få en gemensam ordning för alla kommunerna och skapade då kommunalstyrelseförordningarna på grundval av de gamla sockenstämmoförordningarna. Det är således ganska naturligt, förefaller det mig, att kommunallagsbegreppet måste begränsas med hänsyn just till den utvecklingsgång som detsamma har haft. Jag kan därför icke finna annat än att bestämmelser t. ex. angående borgmästareval borde anses såsom kommunallag, därför att de skola träda i stället för de särskilda förutvarande kommunala valordningarna. Att däremot frågor om hundskatt, om befrielse för vissa bolag att utgöra kommunalskylder eller om påläggande av lyxskatt på möbler och dylikt skulle anses vara kommunallag eller gå till konstitutionsutskottet, det kan jag under inga förhållanden finna vara riktigt.

Jag ber därför, herr greve och talman, att få yrka, att kammaren måtte lägga till handlingarna konstitutionsutskottets anmälan, i vad den avser att konstitutionsutskottet icke velat mottaga denna motion, och i stället hänvisa motionen till bevillningsutskottet.

Herr Trygger: Herr talman! För min del har jag en annan uppfattning än den siste ärade talaren. Jag instämmer däremot med kammarens förste vice talman i hans uttalande. Jag kan icke finna av innehållet i herr Ekmans motion annat än att det är alldeles uppenbart att den bör gå till konstitutionsutskottet. I § 57 regeringsformen heter det: "Huruledes särskilda menigheter må för egna behov sig beskatta bestämmas genom kommunallagarna, vilka av konungen och riksdagen gemensamt stiftas." Slår man upp de nu gällande kommunallagarna, finner man t. ex. en bestämmelse i § 57 i förordningen om kommunalstyrelse på landet av innehåll, att den skattskyldighet till kommunen, som i ett tidigare moment är omförmäld, åligger även bolag. Nu har herr Ekman föreslagit, att man skall verkställa en utredning gående ut därpå, att från denna bestämmelse, att kommunal skattskyldighet åligger bolag, skall göras ett undantag. Jag kan icke förstå, hur man

då kan komma ifrån, att det här gäller en fråga om ändring i kommunallagarna.

Den siste ärade talaren erinrade om att § 60 i förordningen om kommunalstyrelse på landet säger, att det i särskilda författningar kan finnas bestämmelser, som modifiera kommunallagarnas stadganden angående den kommunala skattskyldigheten och att vad i sådana författningar är föreskrivet skall gälla. För mig framstår emellertid detta icke såsom något stöd för den siste ärade talarens uppfattning, ty i den mån dessa författningar göra modifikationer i kommunallagarnas bestämmelser angående skattskyldigheten, äro de av kommunallags natur. Denna uppfattning har också Kungl. Maj:t hyllat under åren efter antagandet av kommunallagarna. När Kungl. Maj:t år 1871 utfärdade ny fattigvårdsförordning, yttrade Kungl. Maj:t: "sedan Vi till innevarande års riksdag i nåder överlämnat förslag till ny förordning angående fattigvården, på det att riksdagen i fråga om de delar av förslaget, vilka vore till kommunallag att hänföra eller anginge statens skyldighet i vissa fall att bekosta fattigvård, måtte, jämlikt 57 § regeringsformen, fatta beslut, samt jämväl över förslaget i övrigt avgiva underdånigt yttrande" etc.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Jag kan följaktligen icke finna annat än att den ståndpunkt, som herr förste vice talmannen gjort gällande med avseende på detta fall, är den riktiga, och att detta ärende således hör till konstitutionsutskottet.

Vad återigen motionen angående nöjesskatten beträffar gäller det också där, huruvida kommunen skall bli i tillfälle att bestämma en viss beskattning. Endast med avseende på konstitutionsutskottets memorial nr 8 skulle man kunna vara tveksam, ty där har vederbörande motionär föreslagit, att en del av nöjesskatten borde utgå i form av statskatt, men då detta förslag innebär en ändring i de nuvarande bestämmelserna om nöjesskatten såsom en uteslutande kommunalskatt, synes det mig riktigt, att frågan bör även i detta fall uppfattas på samma sätt som nöjesskatten hittills uppfattats och behandlas av konstitutionsutskottet.

Detsamma gäller om förslaget angående en kommunal objektskatt. Även där är fråga om en kommunal skattskyldighet, och ärendet faller sålunda under begreppet kommunallag och bör enligt regeringsformen i första hand behandlas av konstitutionsutskottet.

Nu är det tydligt, att om konstitutionsutskottet, vars sammansättning närmast är bestämd med hänsyn till konstitutionsutskottets viktiga uppgifter i övrigt, skulle anse sig behöva någon komplettering i sakkunskap för att behandla dessa frågor, finns intet hinder för utskottet att för sin del besluta att det skall bildas ett sammansatt utskott, varigenom man sålunda i dessa fall kunde få ett sammansatt konstitutions- och bevillningsutskott. Förr ansåg man i allmänhet, fastän grundlagen icke lade hinder i vägen, att konstitutionsutskottet icke borde besluta att förena sig med något annat utskott till ett sammansatt utskott, men

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion. (Forts.)

denna uppfattning kan icke längre lämpligen upprätthållas i praxis, sedan konstitutionsutskottet genom ändring i grundlagarna fått till sig hänvisade frågor angående kommunallagarna.

Jag tror således, att rättsfrågan är tämligen klar, att dessa ärenden höra till konstitutionsutskottet, och rent praktiskt sett anser jag icke, att riksdagen behöver hysa någon farhåga för att dessa frågor icke skulle bli tillräckligt utredda, om nämligen konstitutionsutskottet — ifall det anser så erforderligt — begagnar sig av sin rätt att besluta ett sammansatt utskott.

Herr Reuterskiöld: Liksom den siste ärade talaren tror jag, att saken rent rättsligt är klar, men i motsatt riktning mot vad han ville göra gällande, och praktiskt taget tror jag också, att den är klar och hör hemma hos bevillningsutskottet. Skulle bevillningsutskottet sedan icke besitta fullt tillräcklig sakkunskap i den så att säga allmänt kommunalrättsliga frågan, så kan bevillningsutskottet inbjuda konstitutionsutskottet till ett sammansatt utskott. Men när den siste talaren åberopade Kungl. Maj:ts proposition angående fattigvårdslagstiftningen 1871, så tillåter jag mig påpeka, att det nog icke var en fråga av denna art, som det då gällde, utan det gällde snarare frågan om inrättande av särskild fattigvårdsstyrelse och särskilda fattigvårdssamhällen, som alltså skulle träda i stället för de kommunala myndigheter, som kommunalstyrelseförordningen angivit, och ur den synpunkten behövdes riksdagens samtycke. Det gällde då en organisatorisk fråga, men alls icke någon fråga om kommunal beskattning.

Jag vidhåller, herr greve och talman, mitt yrkande.

Herr Trygger: Ja, jag vill visst icke förneka, att möjligen också den angivna synpunkten varit bestämmande, men nog vore det egendomligt, att Kungl. Maj:t skulle åberopa 57 § regeringsformen, ifall Kungl. Maj:t haft den uppfattning, som den siste talaren vill göra gällande, ty denna paragraf talar endast om statsbeskattning och kommunal beskattning.

Herr Reuterskiöld: Att Kungl. Maj:t åberopade regeringsformens 57 §, berodde uteslutande därpå, att det var det enda ställe i grundlagarna, där det talades om kommunallagar. I frågavarande stycke sattes in vid representationsförändringen 1865—1866, därför att man då ville göra kommunallagarna till av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag, emedan representationen byggdes på den kommunala rätten. Men den omständigheten, att man i lagen talar om kommunallagarna på ett ställe, som knappast är den därför rätta platsen, kan väl icke åberopas som något skäl i detta sammanhang. Jag erinrar därom, att vi satt in frågan om flagglagstiftning i paragrafen om myntlagstiftning och myntregalet, men icke ha väl dessa saker närmare att göra med varandra. Det förefaller mig, som om den omständigheten, att man icke fått den lyckligaste platsen för en lagbestämmelse, icke gärna kan åberopas för

tolkningen av innehållet däri. Det var just därför jag tillät mig att i början säga, att när § 57 talar om kommunallag, är det icke därför, att den närmast avser kommunalbeskattning, ty den förutsätter kommunallagen som given och säger, att i den skall även bestämmas de allmänna grunderna för kommunalbeskattningen.

Under sådana förhållanden fanns ju faktiskt icke någon annan para- graf att åberopa än denna, som sade, att Kungl. Maj:t och riksdagen hade att stifta kommunallag.

*Om åter-
lämnande
från konsti-
tutionsut-
skottet av en
dit remitte-
rad motion.
(Forts.)*

Herr Ekman, Karl Johan: Herr talman, mina herrar! Jag har förut, då sådana frågor som denna varit före, sökt göra gällande min uppfattning i detta avseende, nämligen att vad som stadgas i 57 § rege- ringsformen om kommunallagarna endast avser de egentliga kommunal- lagarna från 1862, d. v. s. de lagar, som äro konstitutiva för kommu- nernas självstyrelserätt. Det heter nämligen i det ursprungliga stad- gandet i 57 § regeringsformen, att "svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena". Därefter tillades: "Huruledes särskilda menigheter må för egna behov sig beskatta, bestämmas genom kommunallagarna, vilka av konungen och riksdagen gemensamt stiftas." I kommunallagarna bestämmas alltså formerna för kommunernas ut- övande av sin självstyrelserätt på detta område, men det är alldeles icke meningen, att skattetekniska frågor därutöver där skola behandlas. Dessa höra hemma på ett helt annat område.

Om det nu hade varit så, att motionären yrkat en bestämd ändring i kommunalförfattningarna, då borde, det medger jag, motionen hava hänvisats till konstitutionsutskottet. Men så är alldeles icke förhållan- det, utan han har begärt en utredning, huruvida icke bolag, som handla med rusdrycker, skulle kunna bliva befriade från skattskyldighet. Detta förmodar jag sammanhänger med den princip, som man från nykterhets- vänligt håll har velat göra gällande, att man icke skall binda kommunerna vid inkomster från rusdryckshanteringen, och detta i nykterhetssträvän- denas intresse. Det är klart, att det i konstitutionsutskottet är mycket svårt att få en sådan sak riktigt bedömd. Där bedömer man frågorna end- ast ur författningssynpunkt, ur konstitutionell synpunkt, således ur syn- punkten av de lämpligaste konstitutiva formerna för kommunernas be- slutanderätt och beskattningsrätt. Då är det mycket svårt att tänka sig, att man därvid skall göra skillnad på bolag och bolag.

Såsom den kommunala beskattningen nu är uppbyggd, vilar den helt och hållet på bevillningen. Nu är visserligen bevillningen nedbringad till ett minimum, men den ligger fortfarande till grund för den kommunala beskattningen, och bevillningen är ju en fråga, varmed bevillningsutskot- tet har att göra. Själva grunden för beskattningen bestämmas sålunda i bevillningsutskottet. Om nu ett bolag, sådant som detta, skall kunna befrias från skattskyldighet, beror det såvitt jag kan förstå på huruvida det skall vara bevillningsskyldigt, och den frågan hör alldeles otvivel- aktigt till bevillningsutskottet.

Om åter-
lämnande
från konsti-
tutionsut-
skottet av en
då remitte-
rad motion.
(Forts.)

Man bör icke heller se denna fråga isolerad, för sig själv. Som herrarna finna, är det icke mindre än fyra motioner i likartat läge, som hava remitterats till konstitutionsutskottet men som vi hava ansett icke höra till detta utskott. Och detta är icke de enda fallen, utan vid var-
enda riksdag kommer det upp sådana här frågor. Det är ett helt kom-
plex av frågor, som vi anse borde ligga utanför konstitutionsutskottets kompetens och som närmare tillhöra beskattningsfrågorna i allmänhet. Nästa ärende t. ex. avser en utredning, huruvida och i vilken utsträck-
ning en objektskatt, motsvarande kommunalskatten å fast egendom, må kunna för kommunernas behov läggas på föremål sådana som möbler, samlingar, automobiler o. s. v. Det är ju rakt icke någon författnings-
fråga eller en fråga om de konstitutiva bestämmelserna för kommu-
nernas utövande av sin självbestämmningsrätt, och det är endast sådana
frågor, som böra höra till konstitutionsutskottet.

Då frågan ligger på det sättet och följderna av att återförvisa denna motion till konstitutionsutskottet skulle bli, att så gott som alla frågor om den tekniska utformningen av kommunalskatterna skulle komma att påvåla konstitutionsutskottet, vilket ju var och en finner vara en orim-
lighet, så yrkar jag, herr greve och talman, som herr Reuterskiöld har gjort, att motionen måtte hänvisas till bevillningsutskottet.

Herr T r y g g e r: Den siste ärade talaren gjorde det erkännandet, att om herr Ekman hade föreslagit en ändring i kommunallagarna gående ut därpå, att vad som där stadgas om bolags skattskyldighet icke skulle gälla de av honom omförmälda bolagen, skulle talaren hava funnit det riktigt, att frågan hänvisats till konstitutionsutskottet, men i detta fall vore det blott fråga om en utredning och icke ett bestämt förslag. Emel-
lertid har ju den praxis utbildat sig hos kamrarna, att när det är fråga om en utredning, som avser att mynna ut i ett lagförslag, hänskjuter man utredningsfrågans behandling till samma utskott, som har att behandla själva lagförslaget. Om man tillämpar denna praxis här, är det följ-
aktligen klart, att den som godkänner, att själva lagförändringen skulle hava gått till konstitutionsutskottet, också måste erkänna riktigheten av att den föreslagna utredningen går till konstitutionsutskottet.

Herr H e l l b e r g: Det är ju så, att vissa frågor hava två sidor, och det har onekligen denna fråga. Det är påtagligt, att var och en som läser motionen och har kännedom om dess syfte måste säga sig, att detta icke är en kommunallagsfråga utan en nykterhetslagstiftnings-
fråga. Det gäller i främsta rummet att realbehandla frågan, att sak-
ligt, tekniskt behandla den, och det måste väl ändå alla i kammaren erkänna, att den behandlingen rimligtvis inte tillkommer konstitutions-
utskottet utan bevillningsutskottet. Om sedermera på ett mera fram-
skridet stadium bevillningsutskottet finner, att frågan också har en kommunallagssida, om jag så får uttrycka mig, äro vi alla ense om att det inte är något hinder för att man begär ett sammansatt utskott.

Jag vill begagna tillfället att göra den syndabekännelsen för min ringa del — och den gäller nog andra medlemmar också i konstitutionsutskottet — att vi själva genom vårt memorial år 1918 bidragit att leda in utvecklingen på den olyckliga väg, varpå den nu är i begrepp att fortsätta. Vi fingo konsekvenserna därav, när 1919 nöjesskatten skickades till oss — ty jag tror, att vi litet var, som behandlade den skatten, kände, att inte vi borde ha behandlat den utan att den i själva verket låg inom ett annat utskotts sfär. Vi kände, att det därigenom skedde en förskjutning i den sakligt riktiga behandlingen av frågorna, och det borde vi ändå hålla på här i kammaren, att vi skola söka såvitt möjligt garantera frågorna en riktig, saklig behandling och inte låta formalismen driva oss till orimligheter.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Nu finns det en hel rad frågor, ganska jämförliga med denna, som hava behandlats av bevillningsutskottet, fastän som förut är påpekat grundlagens bestämmelse om bevillningsutskottets uppgift är snäv och man kan gärna säga föråldrad. Inom parentes sagt har det varit och är fortfarande föremål för prövning inom konstitutionsutskottet, hurvida det inte skulle kunna åstadkommas en sådan förändring av 40 § riksdagsordningen att nyssberörda konsekvenser förebyggas. Men som sagt en hel rad av frågor, jämförliga med denna, hava behandlats av bevillningsutskottet, såsom exempelvis frågan om hundskatt, som redan är nämnd, frågan om skogsaccis, frågan om sjukvårdsavgifter o. s. v., alla frågor som med visst fog kunna sägas vara av kommunal natur men dock inte av den kommunallagsnatur, att det kan vara rimligt att skicka dem till konstitutionsutskottet.

Jag måste för min del instämma i det yrkande, som har framställts av de föregående medlemmarna av konstitutionsutskottet, och jag gör det i övertygelse därom, att denna fråga och de övriga i memorialet berörda, som nu behandlas i andra kammaren, efter som motionerna i dem inte äro väckta här, endast om de skickas till bevillningsutskottet — som sedermera får pröva, om ett sammansatt utskott är behöfligt — kunna få en fullt tillfredsställande behandling.

Herr Ekman, Karl Johan: Herr talman, mina herrar! Med anledning av herr Tryggers yttrande vill jag framhålla, att jag sade det, att i fall motionären hade yrkat en direkt ändring i kommunalförfattningarna, så hade naturligtvis konstitutionsutskottet fått mottaga motionen. Men det har icke skett här, och det är alldeles icke behöfligt, att någon sådan ändring sker i kommunalförfattningarna; ty som redan herr Reuterskiöld påpekat finns det ett stadgande om att där särskilda bestämmelser om beskattningen finnas i separata lagar, skola de gälla. Det är alldeles tillräckligt, att ett sådant stadgande som här föreslås förekommer i bevillningsförordningen eller i brännvinsförsäljningsförordningen. Om det sedan möjligtvis skulle bliva fråga om en ändring i kommunalförfattningarna, vilket icke alls är behöfligt, så finns den utvägen, att bevillningsutskottet proponerar ett sammansatt utskott.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion. (Forts.) Men då det alls icke är säkert, att denna fråga kommer att medföra någon ändring av kommunalförfattningarna, finnes intet skäl att låta motionen behandlas av konstitutionsutskottet.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på nu föredragna memorial yrkats dels, av herr förste vice talmannen, att den i memorialet avsedda motionen skulle visas åter till utskottet, dels ock, av herr *Reuterskiöld*, att memorialet skulle läggas till handlingarna och ifrågavarande motion hänvisas till bevillningsutskottet.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på bifall till herr förste vice talmannens yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr förste vice talmannens yrkande att den i konstitutionsutskottets memorial nr 5 avsedda motionen skall visas åter till utskottet, röstar

Ja.

Den, det ej vill röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles herr Reuterskiölds yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 27;

Nej — 43.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion. Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 6, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 64 av herr Hage, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av en kommunal objektskatt.

Till konstitutionsutskottet hade andra kammaren hänvisat en av herr Hage väckt motion, nr 64, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning en objektskatt, motsvarande bevillning av fast egendom, skulle kunna inom den kommunala beskattningen läggas på skatteföremål (möbler utöver ett visst normalinnehav, samlingar, automobiler m. m.), på vilka ingen kommunal objektskatt nu lades, och för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föränleda.

I förevarande memorial hade utskottet yttrat, att enär det i motionen framlagda förslaget enligt utskottets mening icke fölle inom omfånget för konstitutionsutskottets i § 38 riksdagsordningen angivna verk-

samhet, utskottet föranlättes att till andra kammaren återlämna ifrågavarande motion, vilket utskottet finge för riksdagen anmäla.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Herr förste vice talmannen: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta att lägga nu föredragna memorial till handlingarna med förklarande, att motionen bör av konstitutionsutskottet behandlas.

Herr Reuterskiöld: Jag ber, herr greve och talman, att få yrka, att kammaren i överensstämmelse med sitt nyss fattade beslut måtte besluta att lägga detta memorial till handlingarna utan den av herr förste vice talmannen tillagda förklaringen men i stället med förklaring, att motionen bör behandlas av bevillningsutskottet, d. v. s. att kammaren godkänner konstitutionsutskottets återlämnande av motionen. För min del får jag säga att jag finner det vara självklart att vid sådant förhållande denna fråga går till bevillningsutskottet, varför jag nästan ansett en särskild förklaring härom överflödig, men ber dock att få framställa yrkande härom, då båda kamrarna torde böra i ärendet uttala sig, oaktat motionen direkt angår blott den ena.

Efter det överläggningen förklarats härmed avslutad, gjordes enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först därpå att nu föredragna memorial skulle läggas till handlingarna med förklarande att ifrågavarande motion borde återlämnas till konstitutionsutskottet samt vidare därpå att memorialet skulle läggas till handlingarna med förklarande att samma motion borde överlämnas till bevillningsutskottet; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 7, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 99 av herr Gustafson i Stockholm, om ändringar i förordningen om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.

Detta memorial var så lydande:

"Till konstitutionsutskottet har andra kammaren hänvisat en därstädes av herr Gustafson i Stockholm väckt motion, nr 99, vari hemställes, 'att sådan ändring i lagen om nöjesskatt företages, att föreningar och Folketsparkföretag, som arbeta för att åstadkomma en god och fostrande förströelse för billig avgift, måtte befrias från erläggande av skatt, samt att skatten i övriga fall må utgå med 10 % å biljettpreisen'.

Enär det i motionen framlagda förslaget enligt utskottets mening icke faller inom omfånget för konstitutionsutskottets i § 38 riksdagsordningen angivna verksamhet, föranlättes utskottet att till andra kammaren återlämna ifrågavarande motion, vilket utskottet får för riksdagen anmäla."

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Herr förste vice talmannen: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att föreliggande memorial lägges till handlingarna med förklaring, att ärendet bör av konstitutionsutskottet behandlas.

Herr Reuterskiöld: Jag ber att få yrka, att kammaren måtte besluta lägga memorialet till handlingarna med förklaring, att enligt kammarens mening detsamma bör gå till bevillningsutskottet.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmanen yttrade, att beträffande nu föredragna memorial vore yrkat dels, av herr förste vice talmannen, att memorialet skulle läggas till handlingarna med förklarande att den i memorialet avsedda motionen borde återlämnas till konstitutionsutskottet, dels ock, av herr *Reuterskiöld*, att memorialet skulle läggas till handlingarna med förklarande att ifrågavarande motion borde överlämnas till bevillningsutskottet.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr Reuterskiölds yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 8, i anledning av andra kammarens remiss av motion nr 174 av herr Erlansson, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om sådan förändring i förordningen om den s. k. nöjesskatten, att densamma till viss del bliver statsskatt.

Till konstitutionsutskottet hade andra kammaren hänvisat en därstädes av herr *Erlansson* väckt motion, nr 174, vari hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse anhålla det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda och för riksdagen framlägga förslag till sådan förändring i nuvarande förordning angående den så kallade nöjesskatten att inkomsterna därav till viss del komme att utgå i form av statsskatt.

Utskottet hade i förevarande memorial yttrat, att enär det i motionen framlagda förslaget enligt utskottets mening icke fölle inom omfånget för konstitutionsutskottets i § 38 riksdagsordningen angivna verksamhet, utskottet föranlättes att till andra kammaren återlämna ifrågavarande motion, vilket utskottet finge för riksdagen anmäla.

Herr förste vice talmannen: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta att lägga föreliggande memorial till handlingarna med förklaring, att förevarande ärende bör av konstitutionsutskottet behandlas.

Herr Reuterskiöld: Jag ber att få yrka, att kammaren måtte lägga memorialet till handlingarna med den förklaring, att motionen bör remitteras till bevillningsutskottet.

Efter härmed slutad överläggning gjordes i enlighet med föreliggande yrkanden propositioner, först därpå att nu föredragna memorial skulle läggas till handlingarna med förklarande att ifrågakvarande motion borde återlämnas till konstitutionsutskottet samt vidare därpå att memorialet skulle läggas till handlingarna med förklarande att motionen borde överlämnas till bevillningsutskottet; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Om återlämnande från konstitutionsutskottet av en dit remitterad motion.
(Forts.)

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 15 och 16.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 35, till Konungen, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden m. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Jönson* från den 7 till den 16 innevarande månad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,55 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 5 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 19, med förslag till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen m. m.;

Första kammarens protokoll 1921. Nr 6.

nr 36, angående understöd åt vissa befattningshavare vid telegrafverket;

nr 45, angående statens övertagande av underhållet av Albrektsunds kanal m. m.;

nr 48, angående beredande av tilläggspension åt postmästaren J. G. E. Österlund;

nr 49, angående förhöjning för år 1921 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd;

nr 50, angående engångsbidrag till telegrafverkets änke- och pupillkassa för beredande av familjepension åt efterlevande till viss från aktiebolaget Stockholmstelefon övertagen personal;

nr 51, angående anslag till ytterligare förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer m. m.; samt

nr 53, angående fördelningen och användningen av vissa anslag till bostadsbyggande.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj :ts proposition angående höjning av tullen å kaffe, ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock Kungl. Maj :ts proposition med förslag till förordning om skatt å kaffe; samt

nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj :ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 angående bevilning av fast egendom samt av inkomst m. m., dels ock väckt motion angående ändrade bestämmelser om taxering för barns inkomst.

Företogs val av tjugufyra ledamöter i den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till ledamöter i nämnden:

herr Alexanderson	med 81 röster
„ Andersson, K. A.,	„ 81 „
„ Berge	„ 81 „
„ Boberg	„ 81 „
„ Boman	„ 81 „
„ Dalberg	„ 81 „
„ Gustafsson	„ 81 „
„ Hagfält	„ 81 „
„ von Hofsten	„ 81 „
„ Ingmansson	„ 81 „
„ Jönson, E. B.,	„ 81 „

herr Linder	med 81 röster
„ Ljunggren	„ 81 „
„ Modig	„ 81 „
„ Möller	„ 81 „
„ Nilsson, Johan, i Malmö	„ 81 „
„ Nilsson, Gustaf,	„ 81 „
„ Nilsson, P., i Gränebó	„ 81 „
„ Nilsson, Johan, i Skottlandshus	„ 81 „
„ Olofsson	„ 81 „
„ Olsson, O. U. B.,	„ 81 „
„ Reuterskiöld	„ 81 „
„ Strutz	„ 81 „
„ Östberg	„ 81 „

Anställdes val av sex suppleanter för de av kammaren utsedda ledamöterna i den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till suppleanter:

herr Frändén	med 66 röster
„ Johansson, August W.,	„ 66 „
„ Vindahl	„ 66 „
„ Larsén	„ 66 „
„ Julin	„ 66 „
„ Olsson, Ahlmans O.,	„ 66 „

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Företogs val av tolv valmän för utseende av riksdagens kommitterade för tryckfrihetens vård; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr Björkman	med 60 röster
„ Borell	„ 60 „
„ Carlsson, Johan,	„ 60 „
„ Carlsson, J. G.,	„ 60 „
„ Hallin	„ 60 „
„ Hellberg	„ 60 „
„ Johansson, Johan, i Friggeråker	„ 60 „
„ von Koch	„ 60 „
„ Larsson, J. T.,	„ 60 „
„ Möller	„ 60 „
„ Pers	„ 60 „
„ Wohlin	„ 60 „

Anställdes val av tre suppleanter till kammarens valmän för utseende av kommitterade för tryckfrihetens vård; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till suppleanter:

herr Andersson, S. E., med 45 röster

„ Sandler „ 45 „

„ Rune „ 45 „

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Företogs val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistlidna år, vilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1921; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till revisorer utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr Boberg, C. G., med 51 röster

„ Ericsson, Ollas. A., „ 51 „

„ Ingeström, Å., „ 51 „

„ Nilsson, Gustaf, „ 51 „

„ Olsson, O. U. B., „ 51 „

„ Pålsson, J., „ 51 „

Anställdes val av tre revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1920; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit därtill utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr Johansson, J. B., med 42 röster

„ Nilsson, Johan, i Malmö, „ 42 „

„ Rosén, E. J. G., „ 42 „

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räknenskaper och förvaltning år 1920; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr Andersson, H. G., i Kolstad med 40 röster

„ Antonsson „ 40 „

„ Barthelson „ 40 „

„ Bergström „ 40 „

„ Bergqvist „ 40 „

„ Björnsson „ 40 „

„ Bondeson „ 40 „

„ Carlsson, Johan, „ 40 „

„ Enhörning „ 40 „

herr Grevesmühl	med 40 röster
„ Hult	„ 40
„ Johansson, J. P., i Hornsberg	„ 40
„ Larsén, G. A.,	„ 40
„ Larson, Edward,	„ 40
„ Nilson, K. A.,	„ 40
„ Nilsson, Johan, i Skottlandshus	„ 40
„ Nilsson, Johan, i Malmö	„ 40
„ Nilsson, Gustaf,	„ 40
„ Norling	„ 40
„ Pettersson, Ivar,	„ 40
„ Pettersson, Malkolm,	„ 40
„ Strömberg	„ 40
„ Walles	„ 40
„ Öhngren	„ 40

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1920; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Bodin	med 32 röster
„ Svensson, C. E.,	„ 32
friherre Barnekow	„ 32
herr Almkvist	„ 32
„ Wigforss	„ 32
„ Rooth	„ 32

sedan ordningen mellan dem blivit genom lottning bestämd.

Föredrogs ånyo bankoutsiktets utlåtande nr 6, i anledning av väckt *Dyrtidstilllägg åt viss personal hos riksdagen.* motion angående dyrtidstillägg åt den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen m. m.

I en inom riksdagens första kammare väckt, till bankoutsiktet hänvisad motion nr 2 hade herr K. J. Ekman anfört följande: "I enlighet med beslut vid 1920 års riksdag har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser att tillvidare gälla rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Då det synes vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att även den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen kommer i åtnjutande av motsvarande förmåner, får jag vördsamt hemställa, att riksdagen ville, så snart ske kan, besluta, att från och med innevarande riks-

*Dyrtidstill-
lägg åt viss
personal hos
riksdagen.
(Forts.)* möte tillsvidare, ~~intill~~ dess riksdagen annorlunda bestämmer, de hos kamrarna ävensom hos de ständiga och tillfälliga utskotten samt i riksdagens kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante skola i avseende å rätt till dyrtidstilllägg vara likställda med befattningshavare i statens tjänst."

I nu föredragna utlåtande hade utskottet anfört:

"Det torde få anses vara billigt, att riksdagens personal redan från riksdagens början kommer i åtnjutande av dyrtidstilllägg. Enligt vad utskottet inhämtat, hava kamrarnas herrar talmän hos kanslideputerade gjort framställning, i syfte att en omreglering av avlöningsförhållandena för här ifrågavarande personal snarast möjligt komme till stånd. Då utskottet anser, att ett beslut rörande det dyrtidstilllägg, som redan nu må ifrågakomma, icke bör föregripa omförmålda utredning, torde enligt utskottets mening detta tilllägg tillsvidare och intill dess riksdagen annorlunda förordnar böra utgå efter samma grunder, som av 1920 års riksdag bestämdes för dyrtidstilllägg åt den vid denna riksdag tillfälligt anställda personalen, sådant detta dyrtidstilllägg, frånräknat det s. k. familjetillägget, utgick under andra kvartalet 1920.

Utskottet hemställer alltså, att riksdagen, i anledning av förevarande motion, ~~må besluta~~, att dyrtidstilllägg skall tillsvidare, intill dess annorlunda kan vara av riksdagen bestämt, utgå till de hos riksdagens kamrar, ständiga och tillfälliga utskott samt kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante med samma belopp, som jämlikt beslut av 1920 års riksdag, frånräknat det s. k. familjetillägget, utbetalades under andra kvartalet samma år."

Herr E k m a n, K a r l J o h a n: Herr talman, mina herrar! Det ser ut, som om utskottets utlåtande i denna fråga berodde på något förbi-seende. Det förhåller sig så, att i motionen yrkats, att riksdagen ville besluta, att från och med innevarande riksmöte tillsvidare, intill dess riksdagen annorlunda bestämde, de hos kamrarna ävensom hos de ständiga och tillfälliga utskotten samt i riksdagens kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante skulle i avseende å rätt till dyrtidstilllägg vara likställda med befattningshavare i statens tjänst.

Utskottet har emellertid icke velat gå med på detta utan har föreslagit, att för dessa befattningshavare i kamrarna och i utskotten skulle gälla detsamma som vid föregående riksdag. Utskottet har motiverat detta därmed, att, enligt vad utskottet inhämtat, kamrarnas herrar talmän hos kanslideputerade gjort framställning, i syfte att en omreglering av avlöningsförhållandena för här ifrågavarande personal snarast möjligt måtte komma till stånd. Utskottet anser vidare, att ett beslut rörande det dyrtidstilllägg, som redan nu kunde ifrågakomma, icke borde föregripa omförmålda utredning. Det är emellertid alldeles orimligt att i detta sammanhang åberopa dessa skäl. Det förhåller sig nämligen så, att vid förra riksdagen beslötos nya bestämmelser för dyrtidstilllägg åt befattningshavare i statens tjänst och därmed även åt befattningshavare

vid riksdagens verk och inrättningar, nya bestämmelser, som medförde högre dyrtidstillägg än som utgingo före den 1 juli förra året. Under förra riksdagen, vars bestämmelser utskottet nu anser skola tillämpas för personalen även vid denna riksdag, var det så, att de då gällande bestämmelserna voro lika för statens befattningshavare och för såväl den fast anställda personalen vid riksdagens verk som för dem, som tjänstgjorde under riksdagen i kamrarna och utskotten. För alla gällde samma beräkningsgrund, och det var sålunda ingen orättvisa. Men, såsom jag nämnde, hava de fasta befattningshavarna likasom statens befattningshavare i allmänhet fått sina dyrtidstillägg förhöjda från den 1 juli i fjol, och detta skall gälla tills det blir nya bestämmelser om deras löner. Då det förhåller sig så, skulle det vara mindre riktigt, ifall personalen vid den pågående riksdagen skulle sättas på samma lägre ståndpunkt, som gällde förra riksdagen, och icke få åtnjuta den förhöjning i dyrtidstillägg, som kommit alla andra befattningshavare till del. Det är visserligen sant, att fråga är väckt, att avlöningsförhållandena här liksom vid övriga befattningar skola omregleras, men det finns ju intet skäl, varför befattningshavarna vid riksdagens kamrar och utskott icke under väntetiden skulle få åtnjuta samma förhöjning, som redan tillgodokommit alla andra befattningshavare, medan de vänta på sin löneroglering.

Skillnaden är högst väsentlig, ty, som jag nämnde, från och med den 1 juli 1920, således efter avslutningen av förra riksdagen, trädde för befattningshavare i statens tjänst nya bestämmelser i kraft, som medförde högre dyrtidstillägg. De gamla bestämmelserna, som utskottet nu vill ha tillämpade på befattningshavarna vid riksdagens kamrar och utskott, innebära 147 procents tillägg på de första 100 kronorna av lönen och därefter 49 procent på återstående lönebelopp intill kr. 1,250 per månad. De nya bestämmelserna åter, som föreslås i motionen och som gälla för alla övriga motsvarande befattningshavare, innebära 160 procent på de första 85 kronorna och därefter 88 procent på återstoden — d. v. s. 55 hundradelar av grundtalet 160, vilket blir 88 procent — så att under det man förut, vid förra riksdagen, fick räkna endast 49 procent på det återstående lönebeloppet utöver 100 kronor, skulle man nu få räkna 88 procent.

Nu är det så, att t. ex. vaktmästarna vid riksdagens verk och i riksdagens hus, således portvakter vid portarna här nere, vaktmästarna i riksgäldskontoret och i riksbanken o. s. v. åtnjuta dessa högre dyrtidstilläggsförmåner, men vaktmästarna här i kamrarna och i utskotten skulle icke få mera än som utgick förra riksdagen. Skillnaden utgör 56 kronor 80 öre per månad, och det är väl tydligt att det ligger en orättvisa i att en vaktmästare här i kammaren skall ha för varje månad 56 kronor 80 öre mindre än de vaktmästare, som stå vid riksdagshusets ingångar.

Men för att nu råda bot för denna orättvisa hemställer jag, att kammaren ville bifalla motionen. I denna yrkas, som jag nämnde, endast att vaktmästare och övrig personal vid utskotten och i kamrarna skulle i avseende å rätt till dyrtidstillägg vara likställda med befattningshavare i

Dyrtidstillägg åt viss personal hos riksdagen.
(Forts.)

Dyrtidstilllägg åt viss personal hos riksdagen.
(Forts.)

statens tjänst. Om så sker, bli de också likställda med befattningshaverna vid riksgäldskontoret, i riksbanken och riksdagshuset, vid Tumba och å justitieombudsmansexpeditionen. Jag kan icke förstå annat än att den enklaste rättvisa fordrar att man här tar avstånd från utskottets förslag och bifaller motionen, och på dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr Östberg: Inom utskottet förekom ingen skiljaktighet i hörande frågor. Vad som erinrades i utskottet var, att det vore en synnerlig oegentlighet att år efter år använda detta dubbla avlöningssystem för den tillfälligt anställda personalen, och att man därför så snart som möjligt borde komma ifrån det dubbla avlöningssystemet med dels fasta arvoden och dels dyrtidstilllägg. Det upplystes, att arbete i denna riktning pågick, och att både från talmännens sida och inom kanslideputerade arbete förekommit, för att denna omläggning skulle kunna äga rum forstast möjligt, med hänsyn tagen till nu rådande förhållande i avlöningshänseende. Från kanslideputerades sida framfördes också, att man fann det i utskottet föreliggande förslaget nöjaktigt, särskilt ur den synpunkten, att det icke var ägnat att föregripa den förestående regleringen, och på dessa skäl biföll utskottet enhälligt det förslag, som föreligger i utskottets betänkande.

Den siste ärade talaren, motionären i ämnet, uppdrog en parallell mellan den *ordinarie* personalens och den *extra* personalens avlöningar och sade att här förekom ojämnheter. Ja, detta ligger i sakens natur och är ju alltid fallet. Den extra personalen i riksdagen har dock esomoftast jämväl *ordinarie* statstjänst och får således fullt dyrtidstilllägg efter gällande index på båda hållen. Det blir då en ej ringa förmån för dessa om man jämför dem med andra, som ha enbart statstjänster.

Såsom frågan nu ligger och då hela frågan om dyrtidstilllägg kommer upp i annat sammanhang, tror jag sålunda, att utskottet haft fullgoda skäl för sin hemställan, och ber att få yrka bifall till densamma.

Herr Winberg: Jag kan verkligen icke förstå, vad det föreligger för sakliga skäl att tillämpa andra bestämmelser för riksdagens befattningshavare än dem, som i detta avseende tillämpas för statstjänare i allmänhet. Det skulle kunna hava åtskilliga konsekvenser med sig. Saken är den, att om man fortsätter med detta, skulle det kunna tagas till intäkt för att reducera övriga statstjänares dyrtidstilllägg, efter man nu icke vill tillämpa likartade bestämmelser.

Då jag anser, att alla skäl tala för att i tillämpningen enahanda bestämmelser bliva gällande, ber jag att få ansluta mig till det yrkande, som framställts av herr Ekman.

Herr von Geijer: Jag har samma åsikt, som nyss uttalades från Stockholmsbänken, men ber att i anledning av vad herr Winberg yttrade ännu en gång få med herr Östberg understryka, att det är för tidigt

att nu gå in i saklig prövning. Ett bifall till herr Ekmans förslag skulle föregripa den allmänna utredning, som är igångsatt och avsedd att fortast möjligt åvägabringas, och det är enligt min mening icke lämpligt att vi på detta sätt, innan den fullständiga utredningen föreligger, fatta ett beslut, som ovillkorligen måste på ett eller annat sätt föregripa denna utredning. Frågan är uppenbarligen för tidigt väckt och ligger så, att jag för min del ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Dyrtidstill-
lägg åt viss
personal hos
riksdagen.
(Forts.)*

Herr Ekman, Karl Johan: I anledning av de yttranden, som fällts av herrar Östberg och von Geijer, ber jag endast få erinra, att intresset att komma från detta dubbla system med fast arvode och dyrtidstilllägg verkligen icke bör föranleda därtill, att under väntetiden sådana orättvisor få existera, som här kunna påvisas. Något beslut föreligger icke ännu om någon annan löneroglering, och här kan det icke bli tal om något föregripande, därför att i motionen uttryckligen föreslås, att dess bestämmelser skola bli gällande tillsvidare, till dess riksdagen annorlunda bestämmer, och naturligtvis får denna personal liksom all annan personal finna sig i vad riksdagen sedan besluter. Bifall till mitt förslag i denna fråga skulle icke vare sig binda eller på något sätt föregripa en blivande löneroglering, varigenom man borttog dyrtidstilläggen och läte det bliva ett enda mera fast lönebelopp. Och jag kan icke förstå, att under väntetiden, till dess riksdagen ordnat dessa förhållanden, nu ifrågavarande personal skall behöva vara sämre ställd än övriga inom riksdagshuset anställda.

Jag yrkar fortfarande bifall till min motion.

Herr Winberg: Jag kan verkligen icke förstå herr von Geijers argumentation, att den omständigheten, att man här anslöte sig till bestämmelserna om dyrtidstilllägg för statens befattningshavare i allmänhet, skulle föregripa behandlingen av den senare frågan. Det är verkligen en motivering, som är något långsökt. Snarare kan man då utgå från, att *uraktlåtenhet* att göra denna anpassning kan anses föregripande ifråga om de blivande allmänna bestämmelserna för statstjänarens dyrtidstilllägg.

Herr Östberg: Då den siste ärade talaren icke förstod, att ett beslut här kunde föregripa en slutlig reglering, må erinras därom, att om på något håll genom detta beslut avlöningarna skulle bestämmas högre, än en blivande reglering kan innebära, detta vore mycket odiöst för dem, som bleve utsatta därför.

Vidare vill jag ånyo erinra att de av utskottet föreslagna lönebeloppen äro precis desamma, som utgingo under andra kvartalet förra året, och gent emot vad herr Ekman säger, att det icke finnes något skäl, varför under väntetiden riksdagens tjänstemän skola ha det sämre än statens befattningshavare, så kan man å andra sidan säga, att det icke finns något skäl, varför de i år skulle få mer än i fjol, då i alla fall indextalet var högre än nu.

*Dyrtidstill-
lägg åt viss
personal hos
riksdagen.
(Forts.)*

Man kan således se saken ur olika synpunkter, men jag anser fortfarande, att övertvägande skäl tala för bankoutskottets förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr tal-
mannen jämlikt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på
bifall till vad utskottet i föreliggande utlåtanden hemställt och vidare
på bifall till den i ämnet väckta motionen, samt förklarade sig finna
sistnämnda proposition vara med övertvägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och an-
slogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller den i bankoutskottets utlåtande nr 6 avsedda
motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles utskottets hemställen.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hava ut-
fallit sålunda:

Ja — 14;

Nej — 73.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av
2 och 3 §§ i lagen den 19 juni 1919 huru avgöras skall, varest tidigare
tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 5,
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad
lydelse av 6 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållnings-
besvärets utgörande på landet, bifölls vad utskottet i detta utlåtande
hemställt.

*Anslag till
flygmateriel
för armén
och marinen.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av Kungl.
Maj:ts framställningar om anvisande av medel å tilläggsstat för år 1921
till anskaffning av flygmateriel för armén och marinen.

I detta utlåtande hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riks-
dagen måtte anvisa å tilläggsstat för år 1921

- a) för anskaffning av viss materiel för flygväsendet m. m. vid armén ett reservationsanslag av 734,000 kronor;
- b) för anskaffning av flygmateriel m. m. vid marinen ett reservationsanslag av 466,000 kronor.

*Anslag till
flygmateriel
för armén
och marinen.
(Forts.)*

Herr S t r ö m: När remissdebatten ägde rum, framhölls från många olika håll i såväl denna som andra kammaren, att man borde spara på grund av den ställning, vari statens finanser befunde sig. När man nu granskar det förslag, som kommit från statsutskottet, finner man, liksom i ett par föregående utlåtanden, att utskottet självt icke iakttagit någon sparsamhet, utan att det föreslår beviljande av ganska rundliga medel för ändamål, som borde kunna giva anledning till sparsamhet. Jag tror, att det är av vikt, att man redan i början av riksdagen försöker att i någon mån se till, att vi, där så är möjligt, hålla oss på sparsamhetens område. Det gäller här ett anslag, som går över miljonerna. Hade det varit så, att anslaget varit avsett till befrämjande av det fredliga flygväsendets utveckling för praktiska och andra ändamål, hade man kunnat tillstyrka detsamma. Men då det rör sig om ett militäranslag, och då vi ha en försvarsrevision, som är i verksamhet för att utreda, huru om dessa och andra militärförhållanden skall för framtiden av riksdagen beslutas, tror jag det är av vikt, att man åtminstone avvaktar vad försvarsrevisionen kan komma att säga i detta ämne. Men trots allt tal om sparsamhet och trots det att revisionen icke har avslutat sitt arbete, har ett enhälligt utskott tillstyrkt detta anslag. Och man finner, att bondepartiets representanter — samma bondepartis, som särskilt understrukit behovet av sparsamhet — ha varit med om detta anslag. Jag kan emellertid icke finna annat, än att det är av vikt att sätta stopp för det slöseri, som nu åter börjar göra sig gällande på detta område, och i enlighet med vår gamla uppfattning rörande framförallt militarismen och vår principiella ställning till anslag för militära ändamål i ett samhälle, sådant det vi nu hava, ber jag, herr talman, att få yrka avslag på statsutskottets här föreliggande hemställan.

Herr K v a r n z e l i u s: Den föregående ärade talaren erinrade om vad som förekom i sammanhang med remissdebatten angående nödvändigheten av att spara. I det hänseendet är icke situationen i dag bättre än den var vid det tillfället, och de krav på sparsamhet, som då proklamerades, kvarstå oförändrade och göra sig gällande med ökad styrka. Men om den ärade talaren har sett igenom utlåtandet, bör han av detsamma ha funnit, att statsutskottet prutat rätt avsevärt å vad Kungl. Maj:t begärt. Statsutskottet har prutat 383,400 kronor på det anslag, som förekommer under mom. b), och det är, såvitt jag kan se, en rätt avsevärd prutning. Man har i statsutskottet undersökt för det första, vad som var av natur att kunna föregripa försvarsrevisionens arbete, och det har man tagit bort. Därefter har man undersökt vad som kunde anses oundgängligen nödvändigt, för att icke vapnet skulle alldeles råka

*Anslag till
flygmateriel
för armén
och marinen.*
(Forts.)

i förfall. Såsom herrarna veta, ha flygbåtarna en oerhört kort livslängd. En flygmaskin i allmänhet håller icke synnerligen många år, och det ena flygplanet efter det andra måste utranteras och ersättas av nya plan, såvida icke deras antal skall bli alldeles för litet. Därtill kommer, att detta vapen sedan 1914 egentligen icke fått någon avsevärd utökning eller förstärkning. Vi ha sålunda inga flygplan, försedda med kul-sprutor, såsom nödvändigt är för krigiska ändamål, så att våra flygare äro något rustade. S. k. jaktplan måste sålunda anskaffas för armén.

En annan omständighet, som nog i mycket hög grad bidragit till statsutskottets ståndpunktstagande i denna fråga, är frågan om tillverkningen av dessa flygplan och flygbåtar. Det är nämligen så, att de kunna tillverkas inom landet, och då vi funnit det ofrånkomligt att flygmaskiner måste anskaffas, ha vi ansett det lika bra att, när det kan ske, tillverka dem nu, då arbetslöshet i alla fall i ganska stor utsträckning existerar, och ansett detta bättre än att framdeles forcera samma tillverkning. Däremot har statsutskottet strukit sådana delar av förslaget, som innebära anskaffning av flygmateriel från utlandet, just därför att man velat bereda arbetstillfällen inom landet med denna tillverkning, och med hänsyn härtill har utskottet ansett det bättre att för tillfället skjuta på anskaffning av de flygbåtar, som icke kunna tillverkas inom landet. Slutligen ber jag herrarna uppmärksamma, att motorer finnas till alla dessa ifrågavarande flygbåtar. De äro inköpta för mycket billigt pris för marinens och arméns räkning samt ligga i förråd. Således är det bara flygplanen som måste tillverkas, varjämte kul-sprutor kunna inom landet tillverkas.

Detta, att man skall kunna upprätthålla arbetet vid dessa anläggningar, som äro i verksamhet för statens räkning, utan att behöva göra några inskränkningar och därigenom öka svårigheterna, har icke minst utgjort anledningen, varför utskottet enhälligt ansett sig böra tillstyrka detta anslag, vartill jag ber att få yrka bifall.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

*Understöd åt
A. Sibiria-
koff.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion om understöd till ryske undersåten Alexander Sibiriakoff.

I anslutning till en av herr *A. Lindman* m. fl. inom andra kammaren väckt motion, nr 31, hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt,

att riksdagen måtte till understöd åt ryske undersåten Alexander Si-^{Understöd åt}
biriakoff såsom förslagsanslag, högst, under åttonde huvudtiteln anvisa ^{A. Sibiria-}
a) å tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 3,000 kronor; samt ^{koff.}
b) å extra stat för år 1922 ett belopp av likaledes 3,000 kronor. ^(Forts.)

Herr Winberg: Ja, herr talman, det torde anses icke blott ut-
siktslöst utan till och med vanvördigt att tillåta sig ha en annan upp-
fattning i föreliggande fråga än den utskottets utlåtande giver uttryck
åt, icke bara därför att utskottet är enhälligt i sitt betänkande, utan
även med hänsyn därtill att den i ärendet avgivna motionen, såsom
envar finner, är undertecknad av samtliga tre personer i den politiska
gudomen här i landet. Om jag detta oaktat tillåter mig ha en av-
vikande mening, är anledning härtill, att jag icke har någon överdriv-
ven aktning för politiska gudar.

Innan jag går in på att närmare motivera min ställning till frågan,
som jag betraktar mera ur principiell synpunkt än ur synpunkten av
dess ekonomiska konsekvenser, förutskickar jag den anmärkningen, att
vore det endast fråga att uppnå målet, nämligen hjälp åt denne ryske
undersåte, vill det förefalla mig, att den hade kunnat ordnas på betyd-
ligt enklare sätt. Nog finnes det väl så många innehavare av enskilt
kapital här i landet med känsla för vad av dem kräves, att de kunde
uppträda såsom mecenater. Denna sak skulle mycket lätt kunna ord-
nas, utan att man behövde välja en så ostentativ form, varigenom sven-
ska staten inblandas i frågan. Jag går så långt, att jag icke ens själv skul-
le draga mig för att lämna min skärv för sakens ordnande på detta sätt.

I förbigående vill jag ifrågasätta, huruvida motionärernas uppgift,
sid. 2, kan vara med verkligheten överensstämmande. Där uppgives näm-
ligen, att ifrågavarande person, jämväl till den Nordenskiöldska exp-
editionen 1875 bidragit med 25,000 rubel. Jag har nämligen läst en ut-
förlig redogörelse över denna färd, utarbetad av en av Nordenskiölds
kamrater i densamma, d:r Hj. Théel, införd i tidskriften "*Le tour du
monde*". Där anges hr Oscar Dickson som den vilken utfäst sig "*att
bestrida alla omkostnaderna för expeditionen*".

För att nu komma till själva saken och dess principiella sida: vad
anföres som skäl för att svenska staten här skulle anslå 3,000 kronor
per år? Jo, att personen ifråga tidigare lämnat ett anslag av 100,000
kronor till den s. k. Vegafärdens bekostande, samt att han för närvaran-
de vistas i Schweiz, fråntagen sin enskilda förmögenhet i Ryssland. Ja,
det är alldeles självklart att denne person "fråntagits sin enskilda för-
mögenhet", då man i Ryssland numera lagt om hela systemet från en-
skild privat egendom till att göra den egendom, som fanns, till rysk
sammhällelig egendom och så att säga socialiserat det hela. Jag frågar
herrarna: vart skall det taga vägen, om sådant skall vara tillräcklig
anledning för envar, som icke finner sig i att underordna sig en ny sam-
hällsordning, där privat äganderätt blivit upphävd, utan begivit sig
utomlands, att komma och begära understöd från annat håll. Jag är

Uderstöä ät naturligtvis icke blind för den möjliga invändningen, att det här gäller ett exceptionellt fall, att det gäller en person, som tidigare lämnat ett understöd åt svenskt vetenskapligt arbete och till en svensk forskningsexpedition, men den saken anser jag icke böra vara utslagsgivande. Jag vill icke ingå på frågan, huru stor *uppföring* det kan vara för en kapitalist, ägare till flera miljoner, att lämna några hundra tusen kronor till vetenskapligt ändamål — det lämnar jag därhän, men icke är detta något av så uppförande betydelse, som man i detta sammanhang velat göra gällande.

Såväl på grund härav som på grund av principiella skäl är det, som jag anser det ytterst olämpligt att på detta synnerligen uppseendeväckande sätt blanda in svenska staten, då det gäller ryska medborgare, som kunna vara i trångmål och behöva understöd. Jag frågar: huru skulle det vara, om man kastade om förhållandena? Det finns hundratals personer, som med bibehållen svensk medborgarrätt vistas i utlandet — jag vill icke räkna upp länderna för att icke synas ogrannlaga — och på grund av sin politiska uppfattning icke blott fräntagits sin egendom utan även ådömts mer eller mindre upprörande straff av det landets myndigheter. Om jag sålunda kastar om förhållandena, huru skulle riksdagen ställa sig, om från något håll begärdes hjälp till sådana personer, som visserligen icke uppträtt som mecenater, men som tidigare utfört en gagnande verksamhet och fortfarande äga svensk medborgarrätt samt sålunda lika mycket borde ifrågakomma, då det gäller svenska statens hjälp. Jag vill icke utsträcka jämförelsen, hur frestande det än vore, till de 50-tusentals svenska medborgare som icke hava arbete här i landet. Är det så, att man skall öva välgörenhet, förefaller det mig emellertid oberättigat att leta upp en rysk köpman, som vistas i Schweiz. Och då det framhålles, att hela svenska folket har ett intresse i denna sak, så vill jag säga, att det icke, såvitt jag kan se, är själva *saken* som kommer i första hand, ty då vore den lätt ordnad, och det vore en skam för svenska kapitalister, om icke någon hade så pass känsla för sin ryske "klassbroder", som befinner sig i främmande land i betryckt läge, att han kunde hjälpa denne person utan att göra saken till en svenska statens angelägenhet.

Med hänsyn, herr talman, framför allt till de konsekvenser, som skulle följa på ett beslut enligt utskottets förslag, ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och den i ärendet väckta motionen.

Herr B e r g q v i s t: Eftersom denna frågas förberedande behandling ägt rum på den utskottsavdelning jag tillhör, skall jag be att få svara litet på herr Winbergs anförande.

Vad först beträffar hans politiskt trinitariska funderingar, vill jag icke giva mig närmare in därpå, emedan de tydligen voro avsedda att vara mera pikanta än för saken avgörande. Vad åter hans uppgift angår, att det skulle föreligga ett fel i motionen så till vida, att Sibiriakoff icke skulle bidragit något till Jenisejexpeditionen, så kan jag meddela att, en-

ligt vad som inhämtats, uppgiften om det lämnade bidraget kommit från ordföranden i geografiska sällskapet, och han bör äga tillförlitlig kännedom om den saken.

Herr Winberg har gjort ett stort politiskt nummer av denna fråga, men i statsutskottet har man ej kunnat tänka så långt, utan ansåg där saken hava mycket mindre dimensioner. Jag tror, att vi göra rätt i att även här i kammaren begränsa frågan till de dimensioner, den i verkligheten bör hava. Det är ingalunda fråga om att med detta lilla anslag, som jag hoppas riksdagen kommer att bevilja, blanda sig in i ett främmande lands inre förhållanden, utan det är fråga om att, om jag så får säga, fullgöra en hedersplikt, som Sverige har mot en man, som under sina välmaktsdagar verksamt befrämjat ett svenskt forskningsföretag, men som nu på grund av vissa inträffade händelser befinner sig i misär och därför är i behov av att få understöd. Det märkliga är, att herr Winberg själv finner saken så behjärtansvärd, att han för sin del gärna skulle offra en skärv, om det vore fråga om enskild insamling. Har man en sådan syn på saken, kan jag ej rätt förstå, varför man skall vända sig mot den form, som de tre motionärerna föreslagit.

Om jag nu skulle säga ett ord till vad herr Winberg nämnde om omläggningen av det politiska systemet i Ryssland, så vill jag visst icke fälla något omdöme om detta, men jag måste uttala mitt beklagande av att det tycks visa sig, att detta system hittills åminstone lett därhän, att Ryssland, i stället för att förut där funnits burgna människor, nu blivit så gott som ett fattighus. Och det är icke blott denne Sibiriakoff, som blivit lidande genom det nya systemet, utan det är tusen och åter tusen, som få lida under detsamma. Svenska riksdagen har också haft kännning av detta förut. Jag vill erinra herr Winberg om att vi vid 1919 års riksdag hade en analog fråga till behandling. Det var en svensk man, som offrat hela sitt liv åt vetenskapligt arbete i Ryssland, direktören för observatoriet i Pulkova Magnus Nyrén, som var tillförsäkrad av ryska staten en pension på 3,000 rubler, men det nya beprisade bolsjevistiska systemet i Ryssland medförde, att han gick miste om denna pension och kom hem till Sverige och här råkade i fattiga omständigheter, så att svenska staten måste ingripa för att hjälpa honom, och svenska riksdagen beviljade honom 1919 en pension. Denna Nyrén hade en ämbetsbroder vid Pulkovaobservatoriet vid namn Backlund, som är död, men hans efterlevande änka var tillförsäkrad en pension av ryska statskassan. Det gick på samma sätt med henne, hon fick ingenting; och följderna blev den, att 1920 fick svenska staten ingripa och ge pension åt änkan Backlund. Kan man nu säga, att svenska riksdagen inblandat sig i Rysslands inre angelägenheter genom dessa beslut? Visst icke, ty det har ej varit annat än billighetsskäl, som därvid fällt utslaget, och det är icke heller några andra skäl, som tala för riksdagens bifall i den fråga, som nu föreligger.

Ja, det borde hava varit onödigt att ingå i så långt svaromål på det angrepp herr Winberg gjort mot förslaget i fråga, men jag har icke

*Understöd åt
A. Sibiriakoff.
(Forts.)*

Understöd åt kunnat underlåta att litet belysa frågan även från den synpunkt han
A. Sibiriakoff anlade.
 (Forts.) Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr O l s s o n, O s c a r: I de parlamentariska reglerna för tredje internationalen ingår den mycket tänkvärda och beaktansvärda bestämmelsen, att representanterna äro skyldiga att tala så, att varje arbetare, varje bonde och herde skall förstå vad de säga. Herr Winberg har emellertid tydligen överansträngt sig i detta sitt sista anförande för att klara ut vad han egentligen menar. Jag tror, att det skall bliva ganska svårt för någon av de kategorier jag nämnde, liksom för andra människor också, att förstå den utläggningen att, då svenska nationen betalar en hederesskuld, vi därigenom inblanda oss i ett annat lands inre angelägenheter. Det behövs verkligen till och med en större populariseringsförmåga än den herr Winberg besitter, för att göra den saken begriplig för någon människa i detta land, och jag tror icke det går mycket bättre, om man skulle försöka med verkliga analfabeter.

Här säges av herr Winberg under hans försök att representera den främmande makten, att hela historien har kommit upp för att chikanera denna makt, som har övergått enligt hans förmenande till "mer eller mindre" socialistiskt samhällsskick. Menar herr Winberg, att om en främmande makt anser, att en person bör svälta ihjäl, därför att han icke böjer sig under den åskådning, som den främmande maktens styrande klick vill pådyvla medborgarna i det landet — menar herr Winberg, att var och en, som i sin mån bidrager till att denne medborgare icke får svälta ihjäl, därigenom på ett obehörigt sätt inblandar sig i denna maktens inre angelägenheter? Herr Winberg förklarade, att han själv ville offra en liten skärv för denne kapitalist, som egentligen ingenting gjort genom att skänka litet av sitt överflöd till Vegaexpeditionen, och följaktligen kan man ju icke säga, att var och en som vill hindra den utsvältning, som faller under domen, klandrar den officiella institutionen i ett annat land.

Då det är otvivelaktigt, att denna man varom här är fråga har gjort den svenska kulturen och visst icke de svenska kapitalisterna, såsom herr Winberg älskvärt nog förklarade, en stor tjänst, då han genom sin frikostighet bidragit till att vårt folk kunde göra en stor insats i den mänskliga kulturen, förvånar det mig i högsta grad, att herr Winberg och andra svenska män, även om de känna sig representera andra makter, andra nationer än Sverige, ändock icke äro så mycket svenskar, att de anse, att nationen står i tacksamhetsskuld till denna person. Jag tycker för resten också, att, även för representanten för en stat, vars förhållanden så ordnats, att denna person måste svälta ihjäl, om han inte får hjälp, borde det i någon mån vara en hederssak, att icke denna utsvältningsdom går i verkställighet. Följaktligen hava vi icke alls att göra med vad herr Winberg menade skulle vara en skam för Sveriges kapitalister, om Sibiriakoff finge svälta ihjäl, utan det skulle och borde vara en skam för svenska nationen, ty hela svenska nationen och icke

blott dess överklass har heder av den bragd, som utfördes till stor del tack vare att Sibiriakoff ställde dessa medel till förfogande. Det är således en skam för den svenska nationen, om denne vår mecenat lämnas i en sådan ställning, då vi så lätt kunna träda emellan.

Det var endast *ett* sakligt skäl herr Winberg i sin utredning försökte komma med, och det hade han naturligtvis bedömt fel. Det var då herr Winberg förklarade, att det fanns anledning misstänka, att historien om de 25,000 rublerna icke var så säker som motionärerna angivit, ty han hade läst en stor vetenskaplig avhandling, där dessa 25,000 rubler icke stodo upptagna. Ja, är det icke betecknande för det populariseringssätt, varpå herr Winberg drager sina slutsatser? Icke tror jag, att det i allmänhet brukar stå i vetenskapliga avhandlingar talat om varifrån pengarna kommit, ifall det finnes särskilda donatorer. Det förekommer ibland, men att, då uppgift därom saknas, därav draga en sådan slutsats, är väl icke tillåtet. Då bör man i stället draga den slutsatsen, att den saken måste undersökas. Det har icke herr Winberg gjort, och det är nog att gå litet för lättvindigt till väga. Jag kan meddela, att det är geografiska sällskapet, som tillhandahållit de där upplysningarna, och om herr Winberg studerat en så lätt tillgänglig bok som Nordisk familjebok, skulle han funnit bekräftelse där. Det nämnda skälet från herr Winbergs sida har alltså varit i särskilt hög grad värdelöst.

Då jag således, herr talman, anser, att svenska folket otvivelaktigt står i nationell tacksamhetsskuld till denna ryske man, då jag vidare anser, att det är fullständigt uteslutet, att det kan ligga i en främmande stats — för att använda herr Winbergs terminologi — intresse, att en dess undersåte nödvändigt skall svälta ihjäl, på grund av att han icke underkastat sig förhållandena i sitt hemland, och då det således icke finnes någon rimlig anledning att motsätta sig detta anslag, vilket, jag upprepar det, vi hava skyldighet att bevilja såsom en hedersskuld, i vilken vi stå till denne Sibiriakoff, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Winberg: Den föregående ärade talaren synes ha ofantligt svårt att fatta vad som sagts och vad som *icke* sagts. Jag har icke talat om något *vetenskapligt arbete*, utan jag talade om en redogörelse för färden 1875, som lämnats av en färddeltagare i en internationell tidsskrift.

Vidare vill jag, för att icke ännu en gång bliva missförstådd, påpeka, att det då gällde ett anslag på 25,000 kr.; men det är icke därpå motionen är byggd utan på 1879 års färd, för vilken Sibiriakoff ställde 100,000 kronor till förfogande.

Sedan vill jag säga ett par ord till herr Olsson, som betonade att det var en *hederssak* för Sverige att se till att denna person icke svälter ihjäl i Schweiz, därför att han icke underordnade sig förhållandena i sitt land. Ja, herr Olsson, jag hoppas, att herr Olsson och liktänkande också hava ett känsligt sinne såsom representanter för folkets djupa led och låta sig angeläget vara, att icke här i Sverige personer

Understöd åt måste svälta ihjäl, därför att de icke underordna sig det system, som
A. Sibiria- här råder.
koff.
 (Forts.)

Med anledning av herr Olssons hänvisning till de bestämmelser, som fastställdes av tredje internationalen, och deras betydelse för mig, ber jag få säga, att den omständigheten, att en viss stor partichef under-tecknat motionen, torde varit tillräckligt avgörande för herr Olssons ställning till frågan.

Så skulle jag be att få säga ett par ord till min bänkkamrat, herr Bergqvist. Han förklarade, att det var sorgligt, att man i Ryssland fått ett samhällstillstånd, som gjorde, att människor måste svälta ihjäl, under det att där förut funnits rika och välburna personer. Jag trodde verkligen, att en så framstående politisk personlighet som biskop Bergqvist hade reda på att, när man i ett land genomfört en *socialistisk* samhällsordning, finnes där inga rika eller fattiga, utan de äro lika rika eller lika fattiga allesamman — ifall man vill uttrycka det så. Det är nämligen så, att förmögenheten delas upp lika, och de, som icke vilja finna sig i det, de få giva sig i väg. Givetvis är det ingen anledning att av den orsaken anse dem utsatta för politisk förföljelse. Men då sticker det fram, vad jag förut betonat, fastän varken herr Bergqvist eller någon annan ledamot av statsutskottet ens skall hava drömt därom, att saken har en politisk betydelse.

Herr Andersson, Gunnar: För ungefär ett halvt århundrade sedan fanns i det avlägsna Sibirien en ung fantast, Alexander Sibiria-koff, som hade ärvt några miljoner rubel efter sin far och som satte sig som mål att uträtta något för sitt avlägsna fädernesland. Han var en av de första stora sibiriakerna, som skilde på en rysk och en sibirisk nation. En av de grundidéer han trodde på var möjligheten av att öppna samfärdsel mellan Europa och hans fädernesland genom de av arktiska isar avstängda vattnen norr om Europa och Asien. Denne man kom genom en lycklig tillfällighet i förbindelse med en annan fantast, Adolf Erik Nordenskiöld. Dessa två fantaster slogo sig ihop. De hade intresse för någonting, som var något litet större än det dagliga kältet, och de kommo överens om att det fanns något att utforska däruppe, som måste få en ofantlig betydelse för näringarnas och produktionens befrämjande. Resultatet blev, att Sibiriakoff entusiasmerades av den på den tiden hägrande idén att med fartyg tränga fram mellan Novaja Semlja och Asiens fastland in i den "iskällare", som Kariska havet utgör. I årtionden hade alla försök legat nere, emedan man icke haft framsynthet att anslå nödiga medel därtill. Men Sibiriakoff ställde för den tiden betydande kapital till förfogande. Han gjorde därmed först och främst den svenska forskningen en mycket stor tjänst, ty han var frikostig på en tid, då det icke var modernt här i landet att giva något till vetenskapen.

Det är nu så länge sedan, att herr Winberg och kanske flertalet av herrarna icke hava kännedom om vilka svårigheter Nordenskiöld hade

att möta, då det gällde att intressera rika män för dessa forskningar. *Understöd åt A. Sibiriakoff.*
 Jenisejfärderna voro en av hans stora bragder, och redan till dem fick han hjälp av Alexander Sibiriakoff. När han åren 1875 och 1876 verkställde sina färder till Jenisej med lyckligt resultat, hade han den ena gången med sig ganska betydliga sändningar av svenska varor. Nordenskiöld trodde, att det skulle bliva en lätt och lönande handelsomsättning för varor, som fördes till Jenisejs mynning. Att de emellertid då icke kunde med ekonomisk fördel avsättas, berodde på de dåliga kommunikationerna i det dåvarande Sibirien. Nordenskiölds arbete för den nord-sibiriska sjöfarten fortsatte emellertid, och när Vegafärden blev beslutad, ställde, såsom vi alla veta, Sibiriakoff en tredjedel av kostnaderna till förfogande. Han har aldrig begärt ersättning härför. Han var en man av en typ, mycket egenartad, mycket intressant. Han arbetade oavlåtligt för att få Sibirien framåt och framåt.

Nu har en annan situation inträtt, som herr Winberg ej förstår. Sibiriakoff har blivit en gammal man, och man har icke längre användning för honom i hans fosterland. Han sitter nu nere vid Medelhavets kust och lever, kan man säga, i fullständig misär. Då hava de tre män, som äro ledare för de större partien här i riksdagen, enat sig om att vi nu borde från Sveriges sida visserligen icke betala någon skuld, men giva ett handslag såsom tack för vad han en gång gjorde, och jag tror, att det vore bra dåligt, om vi av politiskt reklamakeri — ty något annat vore det icke, herr Winberg — skulle vägra att giva dessa fattiga 3,000 kronor till denne gamle man, som utfört ett stort arbete även för Sverige.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr förste vice talmannen, vilken nu, sedan överläggningen förklarats slutad, jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Efter föredragning av de denna dag avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 19 till behandling av lagutskott, nr 36 och 48—50 till bankoutskottet samt nr 45, 51 och 53 till statsutskottet.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till konungen:

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande

å 1921 års tilläggsstat under fjärde huvudtiteln av anslag till försök med s. k. tekniska hjälpmedel;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande å 1921 års tilläggsstat under fjärde huvudtiteln av anslag till anskaffning av s. k. tekniska hjälpmedel m. m.;

nr 38, i anledning av gjorda framställningar rörande provisoriskt avlöningstillägg åt viss personal i Boden; samt

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande å 1921 års tilläggsstat under fjärde huvudtiteln av anslag till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till mathållning.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1,06 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr statsrådet *Ericsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 46, med förslag till lag om avskrivning av patronatsrätt åtföljande kronotonde;

nr 58, angående årligt understöd åt e. o. gränssidaren Olof Oskar Sandins änka och barn;

nr 59, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel m. m.;

nr 60, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2, 3 och 6 §§ i förordningen den 19 november 1920 om byggnadsskatt;

nr 61, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 §, 20 § 1 mom. och 22 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket; samt

nr 63, angående anvisande av medel för anskaffande av en motorpatrullbåt för tullbevakningen i Stockholm.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1921 den 5 februari sammanträdde den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, varvid röstades över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det i 69 § riksdagsordningen föreskrivna sätt skall anställas till uteslutande av någon bland högsta domstolens ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bliva högsta domstolens samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens slut, sedan voteringssedlarna öppnats, rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 2;

Nej — 36;

i följd varav nämnden ansett högsta domstolens samtliga ledamöter böra vid deras ämbeten bibehållas.

Johan Olofsson. Swen Jönsson. E. v. Hofsten. Adolf Janson.

År 1921 den 5 februari sammanträdde den nämnd, som äger att döma, huruvida regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, varvid röstades över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det i 69 § riksdagsordningen föreskrivna sätt skall anställas till uteslutande av någon bland regeringsrättens ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bliva regeringsrättens samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens slut, sedan voteringssedlarna öppnats, rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 0;

Nej — 37;

i följd varav nämnden ansett regeringsrättens samtliga ledamöter böra vid deras ämbeten bibehållas.

Johan Olofsson. Swen Jönsson. E. v. Hofsten. Adolf Janson.

På framställning av herr andre vice talmannen beslöts att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna ävensom att innehållet av protokollen skulle delgivas riksdagens kanslideputerade med

anmodan att låta i ämnet uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till den skrivelse, som borde till Konungen avlåtas, dels ock till paragraf i riksdagsbeslutet.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anvisande av medel å tilläggsstat för år 1921 till anskaffning av flygmateriel för armén och marinen; och

nr 41, i anledning av väckt motion om understöd till ryske undersåten Alexander Sibiriakoff.

Anmälades och bordlades:

bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om införande av restaurangskatt; ävensom

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskild bestämmelse i fråga om skydd för vissa främmande patent;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till immutning inom vissa län;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 17 och 18 §§ i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 24 mars 1916 om nyttjanderätt till gravplats;

nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om lagstiftning rörande beredande av tillfälle för parter i rättegångar och deras biträden att sitta och övervara förhandlingarna; samt

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 och 9 §§ i lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkanden nr 1 och 2.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades av dessa, nr 46 till behandling av lagutskott, nr 58 till bankoutskottet, nr 60 och 61 till bevillningsutskottet samt nr 63 till statsutskottet, varemot propositionen nr 59 nu på begäran bordlades.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,12 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.